

«ما ناشر تخصصی دروس عمومی هستیم»

دانش‌آموزان عزیز در دنیای امروز که هر فعالیتی نیاز به این دارد که فعالان آن عرصه، تخصص آن را داشته باشند، ما ناشر تخصصی دروس عمومی هستیم.

دروس عمومی، متأسفانه امروزه توسط همکاران فنی و مهندسی و پزشکی نوشته شده و متخصصان این دروس، غایب هستند.

به همین دلیل مشاوران آموزش، با جمع کردن افراد متخصص هر درس عمومی، کتاب‌های ویژه رشته شما را تدارک دیده است.

فرض کنید فرد غیرمتخصصی ادبیات می‌نویسد، وی ادبیات را درس حفظی قلمداد می‌کند؛ چرا که مهندس است و فکر می‌کند تنها ریاضی است که حفظی نیست. به همین دلیل هم وقتی ادبیات می‌نویسد، اساس مطالبش، حفظی دیدن ادبیات است.

یا فرض کنید فرد غیرمتخصصی زبان انگلیسی می‌نویسد و متوجه نیست که درس زبان شیوه یادگیری و یاددهی متفاوتی نسبت به درس‌های دیگر دارد.

ما در انتشارات مشاوران آموزش تمام سعی‌مان بر این است که تخصصی‌ترین گروه را برای نگارش دروس عمومی برای شما دانش‌آموزان عزیز ایجاد کنیم.

امیدواریم که در این راه موفق شویم و امیدواریم شما نیز به بهترین نتیجه برسید.

کتاب‌های عمومی خود را از ناشر تخصصی دروس عمومی تهیه کنید.

پیشگفتار
سخن ناشر

انتشارات مشاوران آموزش

وحید تمنا

مقدمه مؤلف

● پرسش مهم:

آیا دروس عمومی، حفظی هستند؟

کسانی که معتقد به حفظی بودن دروس عمومی هستند، اگر معلم باشند روش تدریسشان مبتنی بر حافظه‌پروری است و اگر دانش‌آموز باشند، روش مطالعه‌شان مبنی بر «تکرار و تکرار» است.

در پنج سال گذشته حتی یک خط در کنکور و امتحانات نهایی، سؤال طرح نشده است که حافظه شما را بسنجد، بلکه پشت صحنه هر تست و سؤال امتحان نهایی، حداقل یک مفهوم وجود دارد که شما را قادر می‌سازد مطلب را یاد گرفته و به تست و سؤال پاسخ دهید.

وقتی دروس عمومی را حفظی ندانید، اتفاق بزرگی در یادگیری شما روی می‌دهد!

کلام در آیات قرآنی بی‌شک از روابطی منطقی برخوردار است. در نتیجه وقتی شما هر آیه قرآنی را می‌خوانید و پیام‌های آن را استخراج می‌کنید، میان محتوای آیه با پیام‌های آن رابطه‌ای منطقی خواهید یافت. وقتی چنین باشد، شما دیگر حفظ نخواهید کرد، بلکه یاد خواهید گرفت.

● چگونه کتاب برای شما آماده کرده‌ایم؟

۱- تمام مطالب را طوری آموزش داده‌ایم که شما قادر باشید آن‌ها را به بهترین شکل ممکن با دلایل یاد بگیرید.

۲- از ارائه مطالب اضافی که قطعاً در امتحانات پایان ترم و کنکورهای آزمایشی مطرح نمی‌شوند، پرهیز کرده‌ایم.

۳- به ساده‌ترین شکل ممکن مطالب را توضیح داده‌ایم.

۴- کتاب شامل این بخش‌ها است: ۱- درسنامه جامع که آیات و روایات و متن درسی را دربرمی‌گیرد. ۲- پرسش‌های تشریحی که مطابق با امتحانات پایان ترم می‌باشد و شامل: الف) آیات و روایات و اشعار ب) تکمیل عبارات ناقص پ) تشخیص عبارات درست از نادرست ت) تعریف اصطلاحات ث) پاسخ کوتاه به پرسش‌های درس ج) پاسخ تشریحی کامل به پرسش‌های هر درس است.

● پرسش‌های چهارگزینه‌ای همراه با پاسخ تشریحی

۱- برخی تست‌های کنکور سیال‌های قبل را متناسب با کتاب‌های درسی نظام جدید تغییر داده‌ایم یا عیناً آورده‌ایم.

۲- تست‌ها را هدفدار چیده‌ایم. به این نکته توجه کنید که بسیار مهم است، شما با یادگیری هر تست، آماده می‌شوید که تست بعدی را یاد بگیرید. با این روش، مطالب در ذهن شما استحکام می‌یابند. این نوع از چینش تست‌ها فقط و فقط در کتاب مشاوران انجام شده است.

ویژگی منحصر به فرد این کتاب که آن را از سایر کتاب‌های ناشران متمایز می‌کند: ضمن این که درسنامه جامع و کامل است، پرسش‌های تشریحی و پرسش‌های چهارگزینه‌ای با تکرار مطالب، آموخته‌های شما را در ذهن‌تان تثبیت می‌کند.

بخش اول: تفکر و اندیشه

۷	درس اول: هدف زندگی
۱۵	درس دوم: پر پرواز
۲۳	درس سوم: پنجره‌ای به روشنایی
۳۰	درس چهارم: آینده روشن
۳۸	درس پنجم: منزلگاه بعد
۴۴	درس ششم: واقعه بزرگ
۵۱	درس هفتم: فرجام کار

بخش دوم: قدم در راه

۵۸	درس هشتم: آهنگ سفر
۶۶	درس نهم: دوستی با خدا
۷۳	درس دهم: یاری از نماز و روزه
۸۱	درس یازدهم: فضیلت آراستگی
۸۷	درس دوازدهم: زیبایی پوشیدگی

پاسخنامه تشریحی

۹۳

استراتژی مطالعه

پطور آیات را بفوائیم؟ (۳)
«پیدا کردن مفاظ آیه» یکی از کارهایی است که برای برفی از آیات صدق می‌کند. به طور مثال در اولین آیه این درس، مفاظ آیه پیامبر (ص) است.
در امتحانات و پیش از آن در تست‌های کنکور، آگاهی از مفاظ آیه بسیار مهم است.

وحید تنها

مقدمه

برنامه‌ای که خدای مهربان برای انسان‌ها تنظیم کرده، دربردارنده احکام و وظایفی در ارتباط با خدا، خود، خانواده، جامعه و خلقت است. انسان می‌تواند با عمل به این برنامه و احکام و دستورات آن، در مسیر نزدیک شدن به خدا گام برداشته و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد. اگرچه تمامی این احکام و دستورات در جهت مصلحت ماست ولی انسان دوست دارد حکمت و علت احکام را بداند و با معرفت بیشتر دستورات الهی را انجام دهد.

فایده‌های مهم‌ترین احکام را از طریق آیات قرآن و سخنان معصومان می‌توانیم به دست آوریم.
دو فایده نماز عبارتند از: ۱) یاد خدا ۲) دوری از گناه
مهم‌ترین فایده روزه: تقوا

تقوا

ابتدا به یک مثال از امام علی علیه السلام می‌پردازیم:

ایشان می‌فرماید: «مَثَل انسان‌های بی تقوا مَثَل سوارکارانی است که سوار بر اسب‌های چموش و سرکش شده‌اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوارکار گرفته‌اند؛ به بالا و پایین می‌پرند و عاقبت، سوارکار را در آتش می‌افکنند. مَثَل انسان‌های باتقوا مَثَل سوارکارانی است که بر اسب‌های رام سوار شده‌اند و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می‌پیمایند تا اینکه وارد بهشت می‌شوند.»
تفاوت اصلی میان دو سوارکار ذکر شده در مثال: یکی به هلاکت می‌رسد و دیگری به رستگاری. یک اسب سرکش و لجام گسیخته است و اسب دیگر رهوار و مطیع.

حال اگر بخواهیم این مَثَل را به انسان ربط دهیم، این‌گونه است: لجام گسیختگی و سرکشی در انسان بی تقوا مانند آن اسب سرکش و رهواری و مطیع بودن در انسان باتقوا مانند آن اسب رام و مطیع است. این عبارت به چه معناست؟ در ادامه توضیحات به پاسخ خواهیم رسید.
تقوا به معنای ← حفاظت و نگهداری است.

ویژگی انسان‌های باتقوا: خودنگهدار است و خود را از گناه حفاظت می‌کند؛ یعنی بر خودش مسلط است و زمام نفس خویش را در اختیار دارد و نمی‌گذارد نفس با سرکشی او را در دره‌های هولناک گناه بیندازد. (در این قسمت پاسخ سوال بالا را گرفتیم و شباهت انسان باتقوا را به اسب مطیع و انسان بی تقوا را به اسب سرکش فهمیدیم.) / انسان باتقوا می‌کوشد روز به روز بر توانمندی خود بیفزاید تا اگر در شرایط گناه و معصیت قرار گرفت آن قوت و نیرو را حفظ کند و از آلودگی نگه دارد.

نماز

راه‌هایی که قرآن برای کسب تقوا به ما نشان داده است:

روزه

نماز و بازدارندگی از گناه

انسان با خواندن پنج بار نماز در طول روز یاد خدا را در دل خود زنده می‌کند و حضور او را در جای جای زندگی احساس می‌کند. توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال موجب می‌شود ← انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

آیه:

﴿... وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ
إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَ لَذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ
وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

و نماز را برپا دار،
که نماز از کار زشت و ناپسند باز می‌دارد
و قطعاً یاد خدا بالاتر است،
و خدا می‌داند چه می‌کنید.

عنکبوت / ۴۵

پیام آیه:

الف) به برپایی نماز به عنوان یکی از راه‌های کسب «تقوا» اشاره دارد.
ب) چون نماز در انسان یاد خدا را تقویت می‌کند به همین دلیل حضور خداوند را در زندگی درک می‌کنیم و در نتیجه گناه نمی‌کنیم.
پ) فواید نماز عبارت‌اند از: ۱) بازداشتن از گناه (فحشاء و منکر) ۲) تقویت یاد خدا
ت) آیه خطاب به پیامبر است و یکی از وظایف پیامبر، برپا داشتن نماز در میان مسلمانان است.
ث) این که نماز از کار زشت و ناپسند جلوگیری می‌کند امری قطعی است نه احتمالی.

نماز چگونه بازدارنده انسان از زشتی و منکرات است؟

تأثیر نماز به تداوم و میزان دقت و توجه ما بستگی دارد. مانند اینکه اگر گفته شود هر کس درس بخواند، موفق می‌شود، طبیعتاً موفقیت همه «یکسان» نیست و به نحوه و کیفیت درس خواندن آن‌ها بستگی دارد. بنابراین اگر نمازهای روزانه خود را ترک نکنیم و دقت و توجه خود را در نماز افزایش دهیم، تلاش کنیم روزبه‌روز نماز را با کیفیت بهتر و رعایت آداب انجام دهیم، از آن تأثیر خواهیم پذیرفت و از منکرات دور خواهیم شد.

سخن امام صادق علیه السلام

«هر کس می‌خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه، باید ببیند که نماز او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه. به هر مقدار که نمازش سبب دوری او از گناه و منکر شود، این نماز قبول شده است.»
بنابراین اگر دیدیم با خواندن نماز در حال دور شدن از گناهان هستیم، معلوم می‌شود نمازمان مورد قبول خدا قرار گرفته و اگر نماز، ما را از گناه و زشتی باز ندارد، یعنی عیب و نقصی در نماز خواندنیمان هست که باید آن را برطرف کنیم.
از دیگر آثار نماز در برخی جزئیات آن:

اثر و پیامدها	رعایت آداب نماز
دوری از گناهان و حتی برخی مکروهات در طول زمان	کوچک نشمردن نماز و داشتن درک صحیح از آنچه می‌گوئیم
دور شدن بی‌نظمی از زندگی	انجام به موقع نماز
کمتر شدن آلودگی‌های ظاهری	خواندن نماز در ۵ نوبت با لباس و بدن پاکیزه
کاهش تمایل به کسب درآمد از راه حرام	رعایت شرط غضبی نبودن لباس و مکان نمازگزار
کوچک شدن قدرت‌های دیگر در نظرمان و عدم توجه به آن‌ها	توجه بر همه چیز هنگام تکبیر به بزرگی خداوند
عدم خضوع و خشوع در مقابل مستکبران	توجه به عظمت خدا در رکوع و سجود
عدم دل بستن به راه‌های انحرافی	خواستن صادقانه عبارت ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ از خداوند
عدم قرار گرفتن در زمره افرادی که خدا بر آن‌ها خشم گرفته یا راه را گم کرده‌اند.	توجه در گفتن عبارت ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾
تسلط تدریجی بر خود و توانایی ایستادن در برابر منکرات و خودداری از انجامشان	تکرار درست آنچه در نماز می‌گوئیم و انجام می‌دهیم

بررسی

فهم و درک درست اعمال زیر، انسان را در برابر چه گناهی حفظ خواهد کرد؟

منکرات	عبارات و اعمال نماز
۱- اعتقاد به خدای یکتایی که بی‌نیاز از غیر است، سبب می‌شود تا در برابر غیر خدا و شرک، سد مقاومی ایجاد بشود.	۱- خواندن سوره توحید
۲- پرستش خدای یگانه و دوری از بت‌پرستی و هرگونه مظاهر شرک / اعتقاد به نبوت حضرت محمد <small>صلی الله علیه و آله</small> و پیروی از او	۲- درود بر پیامبر در تشهد
۳- دوری از گناه برای در امان ماندن از عذاب آخرت	۳- دعای قنوت
۴- دوری از فردگرایی / اهمیت روح جمعی که در نماز جماعت حاصل می‌شود / ایجاد الفت در میان مسلمانان / تبلور نظم و انضباط	۴- حضور در نماز جماعت
۵- دوری از پرستش غیر خدا	۵- گفتن عبارت ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ﴾
۶- دوری از یاری خواستن و تمسک به غیر خدا و تنها از خدا یاری طلبیدن	۶- گفتن عبارت ﴿إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

تکمیل احکام

برای انجام نماز لازم است بدن و لباس ما پاک باشد و در صورتی که به یکی از نجاسات آلوده باشد، باید قبل از نماز پاک گردد.
پس لازم است هر مسلمانی نجاسات را بشناسد و راه پاک کردن اشیای نجس را بداند.
همه چیز پاک است. مگر «۱۱» چیز و آنچه در اثر برخورد با آن‌ها نجس می‌شود.

هشت مورد از نجاسات عبارت‌اند از:

- ۱) خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۲) و ۳) ادرار و مدفوع انسان و حیوانات حرام گوشتی که خون جهنده دارند.
- ۴) مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.
- ۵) و ۶) سگ و خوک، زنده و مرده آن‌ها نجس است.
- ۷) کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد).
- ۸) شراب و هر مایع مستی‌آور نجس است.

توضیح بیشتر

لازم است بدانیم نوشیدن شراب چه کم و چه زیاد حرام است و در زمره بزرگ‌ترین گناهان شمرده شده است. خداوند در قرآن درباره شراب‌خواری می‌فرماید:

«ای مردمی که ایمان آورده‌اید به راستی شراب و قمار و بت‌پرستی و تیرک‌های بخت‌آزمایی پلید و از کارهای شیطانی است. پس از آن‌ها دوری کنید تا «رستگار» شوید. شیطان می‌خواهد با شراب و قمار بین شما دشمنی و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا دور سازد و از نماز بازدارد.» **مائده ۹۷ و ۹۰**

پیام این آیه: علت حرام بودن «شراب، قمار، بت‌پرستی و تیرک‌های بخت‌آزمایی» دور کردن انسان از یاد خدا و بازداشتن او از نماز است.

اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند:

- ۱) ناراحت کردن پدر و مادر

سخن امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام درباره ناراحت کردن پدر و مادر فرمود:

«هر فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند - هر چند والدین در حق او «کوتاهی و ظلم» کرده باشند. نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست.» **۷** غیبت کردن

سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله درباره غیبت کردن به ابوذر فرمود:

«هر کس غیبت مسلمانی را کند تا «چهل روز» نماز و روزه‌اش قبول نمی‌شود؛ مگر اینکه فرد غیبت‌شده، او را ببخشد.»

روزه و تقویت تقوا

روان‌شناسان، کارهایی را برای تقویت اراده و تسلط بر خود پیشنهاد می‌کنند تا افراد بتوانند به موفقیت در برنامه‌های روزانه خود، مانند درس، ورزش و کسب‌وکار برسند.

میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف‌های بزرگ به: **۱** میزان تسلط او بر خویش **۲** خودنگهداری و **۳** تقوا بستگی دارد. هدف بزرگ‌تر، تقوای بیشتری می‌طلبد.

خداوند، انسان را به عملی راهنمایی می‌کند که اگر آن را به درستی انجام دهد، چنان تسلطی بر خویش پیدا می‌کند که بتواند موانع درونی را کنار بزند و گام‌های موفقیت را به سوی برترین هدف‌ها به خوبی بردارد. این عمل روزه است.

روزه مصداق کامل تمرین «صبر و پایداری» در برابر خواهش‌های دل است.

فردی که روزه می‌گیرد: یک ماه گرسنگی را تحمل می‌کند، یک ماه چشم خود را از گناه حفظ می‌کند، زبان خود را از دروغ و غیبت‌نگه‌می‌دارد، گوش خود را از شنیدن بدی‌ها بازمی‌دارد، خوش‌رفتاری با مردم را تمرین می‌کند، از حجاب و پوشش خود به خوبی مراقبت می‌کند و ...

در نتیجه: چنین کسی پس از یک ماه به تسلطی بر خود می‌رسد که قبل از ماه رمضان آن تسلط را نداشته و اگر هر سال یک ماه این عمل را تکرار کند، سال به سال با تقوای بیشتر می‌شود و این فرد کم‌کم به جایی می‌رسد که احساس می‌کند هر کاری را که خداوند دستور داده است، می‌تواند به آسانی انجام دهد و احساس سختی نکند.

آیه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ
كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

ای کسانی که ایمان آورده‌اید،

روزه بر شما مقرر شده است

همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود

باشد که تقوا پیشه کنید.

بقره / ۱۸۳

پیام آیه:

(الف) مخاطب آیه مومنان است.
(ب) به روزه، به عنوان یکی از راه‌های کسب «تقوا» اشاره دارد.
(پ) عبارت «كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ» بیانگر واجب بودن روزه است.
(ت) روزه فقط از آن مسلمانان نیست بلکه به انسان‌های قبل از ظهور اسلام نیز توصیه شده است.

بررسی

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «چه بسیار روزه‌داری که جز گرسنگی و تشنگی چیزی نصیب او نمی‌شود.»
مقصود پیامبر گرامی از این سخن چیست؟
باید آداب روزه را به جا آوریم، صفت تقوا و خودنگهداری در مقابل گناه در ما پدید آید و اگر در ما هست، تقویت شود.

امکام روزه

- (الف) موارد باطل کننده روزه
- «نه» چیز روزه را باطل می‌کند که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:
- خوردن و آشامیدن
  - دروغ بستن بر خدا و پیامبر و جانسپندان پیامبر ﷺ
  - رساندن غبار غلیظ به حلق
  - فروبردن تمام سر در آب
  - استمناء
  - باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح

فعالیت کلاسی

عبارت‌های زیر با توجه به رساله توضیح المسائل تکمیل شده‌اند.

- ۱- اگر روزه‌دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش **صحیح** است.
- ۲- اگر روزه‌دار، چیزی را که لای دندان‌ش مانده **عمداً بخورد** روزه‌اش باطل می‌شود.
- ۳- روزه‌دار **نباید** غبار غلیظ و دود سیگار و تنباکو و مانند آن‌ها را به حلقش برساند.
- ۴- استفراغ روزه را باطل نمی‌کند، مگر اینکه **عمدی** باشد.

(ب) غسل واجب

کسی که غسل بر او واجب است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه‌اش تیمم است «عمداً» تیمم نکند، نمی‌تواند روزه بگیرد. البته اگر سهل‌انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود، می‌تواند با «تیمم» روزه بگیرد و روزه‌اش «صحیح» است. اما در مورد غسل نکردن، معصیت کرده است.

(پ) عذر و بیماری

اگر کسی به علت «عذری» مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و «بعد از رمضان» عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده «عمداً» قضای روزه را نگیرد باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مدّ «تقریباً ۷۵۰ گرم» گندم و جو و مانند آن به «فقیر» بدهد.
(ت) روزه نگرفتن از روی عمد

اگر کسی روزه ماه رمضان را «عمداً» نگیرد باید هم «قضای» آن را به جا آورد و هم «کفاره» بدهد؛ یعنی برای هر روز، دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سر هم باشد) یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مدّ) و این کار باید تا «قبل از رمضان آینده» انجام شود.

(ث) باطل کردن روزه با چیز حرام

اگر کسی به «چیز حرامی» روزه خود را باطل کند؛ مثلاً دروغی را به خدا نسبت دهد «کفاره جمع» بر او واجب می‌شود.
کفاره جمع؛ یعنی باید هر دو کفاره یاد شده را انجام دهد.
البته اگر هر کدام برایش ممکن «نباشد» می‌تواند «هر کدام را که ممکن است»، انجام دهد.

«وظیفه شخص مسافر»:

کسی که سفر می‌رود، اگر شرط‌های زیر را داشته باشد، باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد:
(الف) رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی
۴ فرسخ شرعی؛ یعنی حدود ۲۲/۵ کیلومتر و مجموع رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد.
(ب) بخواهد «کمتر از ده روز» در جایی که سفر کرده بماند.
بنابراین کسی که می‌خواهد ده روز و بیشتر در محلی که سفر کرده است، بماند، باید: ۱- نمازش را کامل بخواند. / ۲- روزه‌اش را هم باید بگیرد.

پ) برای انجام «کار حرام» سفر نکرده باشد.

مثلاً: اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با یک ظالم در ظلم او سفر کند، باید روزه‌اش را بگیرد. / ۲- اگر فرزند با نپی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او «واجب نبوده است» باید نماز را تمام بخواند و روزه‌اش را بگیرد.

اندیشه و تحقیق

سؤال: اگر مسافر پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند، برسد، در چه صورتی باید روزه بگیرد و در چه صورتی نباید روزه بگیرد؟

پاسخ: در صورتی که قبل از رسیدن به آنجا چیزی نوشیده یا خورده باشد نباید روزه بگیرد در غیر این صورت باید روزه بگیرد.

سؤال: اگر مسافری که صبح حرکت کرده است، بعد از ظهر به وطن یا جایی که می‌خواهد ده روز بماند برسد، وظیفه‌اش چیست؟

پاسخ: نمی‌تواند در همان روز روزه بگیرد ولی روزهای بعد را می‌تواند روزه بگیرد. در رابطه با نماز نیز باید چنین عمل کند که وقتی به آن مکان رسید، نماز را کامل به جا آورد.

سؤال: اگر کسی روزه است، بعد از ظهر مسافرت کند، وظیفه‌اش نسبت به روزه آن روز چیست؟

پاسخ: باید روزه خود را ادامه دهد.

سؤال: اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد به بیش از چهار فرسخ برود، وظیفه‌اش چیست؟

پاسخ: تا قبل از رسیدن به چهار فرسخ باید امساک کند (چیزی نخورد و نیاشامد) اما بعد از آن باید روزه خود را افطار کند.

پرسش‌های درس ۱۰

آیات، احادیث و اشعار

۵۳۷. با توجه به آیه «وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ لَذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) معنی آیه را بنویسید.

ب) فواید نماز با توجه به این آیه کدام‌اند؟

پ) اولین فایده نماز چیست؟

ت) توجه به حضور خداوند در زندگی و نظارت او بر اعمال موجب می‌شود.....

۵۳۸. با توجه به آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) معنی آیه را بنویسید.

ب) بیانگر کدام یک از راه‌های کسب تقواست؟

پ) عبارت «كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ» در این آیه بیانگر چیست؟

ت) عبارت «كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ» بیانگر چیست؟

ث) حکمت روزه با توجه به عبارت «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» چیست؟

ج) فایده روزه با کدام فایده نماز ارتباط دارد؟

درستی و نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

نادرست	درست	
☐	☐	۵۳۹. تمام احکام و دستورات خداوند در جهت منفعت انسان‌هاست.
☐	☐	۵۴۰. فایده روزه یعنی تقوا با فایده نماز یعنی دوری از گناه ارتباط دارد.
☐	☐	۵۴۱. اگر نماز را کوچک بشماریم، بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.
☐	☐	۵۴۲. همه چیز پاک است، مگر ۱۱ چیز و آنچه در اثر برخورد با آن‌ها نجس می‌شود.

- ۵۴۳. نوشیدن شراب چه کم و چه زیاد حرام است.
- ۵۴۴. نماز مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش‌های دل است.
- ۵۴۵. اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند کفاره جمع بر او واجب می‌شود.
- ۵۴۶. اگر فرزند با نهدی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده باید نماز را تمام بخواند ولی روزه لازم نیست.
- ۵۴۷. مثل اسب‌سوار ماهر و اسب‌سوار سرکش درباره حقیقت تقوا است.

عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۵۴۸. دو فایده نماز عبارت‌اند از: ..... و .....
- ۵۴۹. مهم‌ترین فایده روزه ..... است.
- ۵۵۰. تأثیر نماز به تداوم و میزان ..... و ..... ما بستگی دارد.
- ۵۵۱. اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاکیزه به نماز بایستیم ..... ما کمتر خواهد شد.
- ۵۵۲. میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف‌های بزرگ به میزان ..... و ..... بستگی دارد.
- ۵۵۳. تعداد چیزهایی که روزه را باطل می‌کنند ..... چیز است.
- ۵۵۴. اگر روزه‌دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش ..... است.
- ۵۵۵. استفراغ روزه را باطل نمی‌کند، مگر اینکه ..... باشد.
- ۵۵۶. اگر عبارت ..... را صادقانه از خدا بخواهیم به راه‌های انحرافی دل نخواهیم بست.

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

- ۵۵۷. تقوا:
- ۵۵۸. کافر:
- ۵۵۹. کفاره جمع:

به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه بدهید.

- ۵۶۰. برنامه‌ای که خدای مهربان برای زندگی ما انسان‌ها تنظیم کرده است، دربردارنده چیست؟
- ۵۶۱. خدای متعال فایده برخی از مهم‌ترین احکام خود را از چه طریقی به اطلاع ما رسانده است؟
- ۵۶۲. راه‌های قرآن برای کسب تقوا کدام‌اند؟
- ۵۶۳. توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال چه فایده‌ای دارد؟
- ۵۶۴. ملاک این‌که بفهمیم نمازمان مورد قبول قرار گرفته است، چیست؟
- ۵۶۵. در چه صورتی لازم است جست‌وجو کنیم تا عیب‌های نماز خود را بیابیم و برطرف کنیم؟
- ۵۶۶. پیامد در نظر داشتن عظمت خداوند در رکوع و سجود چیست؟
- ۵۶۷. اگر عبارت «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ» را در نماز با توجه بگوییم چه فوایدی دارد؟
- ۵۶۸. کدام امر در زمره بزرگ‌ترین گناهان شمرده می‌شود؟
- ۵۶۹. هر مُد چند گرم است؟ ۴ فرسخ شرعی حدود چند کیلومتر است؟

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل بدهید.

- ۵۷۰. پیامد عمل به برنامه‌ای که خداوند برای ما تنظیم کرده است، چیست؟
- ۵۷۱. چرا خداوند فایده برخی از مهم‌ترین احکام خود را از طریق آیات قرآن کریم و سخنان معصومان به اطلاع ما رسانده است؟
- ۵۷۲. مثل انسان‌های بی‌تقوا از دیدگاه امام علی علیه السلام مثل چه کسانی است؟
- ۵۷۳. مثل انسان‌های باتقوا از دیدگاه امام علی علیه السلام چیست؟ تفاوت اساسی میان افراد باتقوا با افراد بی‌تقوا در چیست؟
- ۵۷۴. انسان باتقوا خودنگهدار است و خود را از گناه حفظ می‌کنند، این امر به چه معناست؟
- ۵۷۵. چرا انسان باتقوا می‌کوشد روز به روز بر توانمندی‌های خود بیفزاید؟
- ۵۷۶. فواید نمازهای پنج‌گانه برای انسان کدام‌اند؟
- ۵۷۷. برخی می‌گویند نماز می‌خوانیم اما تأثیر آن را کمتر در خود مشاهده می‌کنیم و معمولاً دست از رفتارهای قبلی برنمی‌داریم، پس چگونه نماز بازدارنده انسان از زشتی و منکرات است؟

۵۷۸. ملاک پذیرش یا عدم پذیرش نماز از دیدگاه امام صادق علیه السلام چیست؟

۵۷۹. پیامدهای کوچک نشمردن نماز و درک صحیح به آنچه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم، چیست؟

۵۸۰. نجاسات کدام‌اند؟ (۴ مورد)

۵۸۱. خداوند متعال درباره عمل ناروای خوردن شراب چه می‌فرماید؟

۵۸۲. اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند، کدام‌اند، توضیح دهید.

۵۸۳. اگر انسان عمل روزه را به درستی انجام دهد، چه پیامدی برای او دارد؟

۵۸۴. مُبطلات روزه کدام‌اند؟ (۴ مورد)

۵۸۵. کسی که غسل بر او واجب است در چه صورتی نمی‌تواند روزه بگیرد؟

۵۸۶. کسی که غسل بر او واجب است اگر سهل‌انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود چه حکمی دارد؟

۵۸۷. اگر کسی به علت عذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از رمضان عذر او برطرف شد و تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد، چه حکمی دارد؟

۵۸۸. اگر کسی روزه ماه رمضان را عمداً نگیرد چه حکمی دارد؟

۵۸۹. شرایط شکسته شدن نماز مسافر و روزه نگرفتن او چیست؟

۵۹۰. مسافری که می‌خواهد ده روز یا بیشتر در جایی بماند، حکم نماز و روزه‌اش چیست؟

۵۹۱. چه نوع مسافرت‌هایی باعث می‌شود مسافر نماز را تمام بخواند و روزه‌اش را بگیرد؟

پرسش‌های چهارگانه‌ای

درس ۱۰

۵۹۲. پیامد عمل به برنامه‌ای که خداوند برای انسان‌ها تنظیم کرده است، چیست؟

۱. چاره‌کردن کارها به بهترین صورت و پیش‌آوردن امور نافع در زندگی

۲. رسیدن به زندگی لذت‌بخش و مطمئن در دنیا و رستگاری ابدی در آخرت

۳. گام‌برداشتن در مسیر قرب الهی و رسیدن به رستگاری در دنیا و آخرت

۴. تضمین موفقیت و رقم‌زدن سرانجام و آخرت آباد

۵۹۳. ذکر تمثیل «سوارکاران چموش و سوارکاران رام» از ..... برای دریافت ..... است که به ترتیب نتیجه آن ..... و ..... می‌باشد.

۱. امام باقر علیه السلام - حقیقت تقوا - افتادن در آتش - ورود به بهشت

۲. امام علی علیه السلام - حقیقت تقوا - افتادن در آتش - ورود به بهشت

۳. امام باقر علیه السلام - حکمت و علت احکام - ورود به بهشت - افتادن در آتش

۴. امام علی علیه السلام - حکمت و علت احکام - ورود به بهشت - افتادن در آتش

۵۹۴. معنی لغوی کلمه تقوا ..... و ..... است و منظور از تقوا ..... است.

۱. حفاظت - نگهداری - تسلط بر خود، در اختیار داشتن زمام و لجام نفس برای نیفتادن در دره‌های هولناک گناه

۲. حفاظت - نگهداری - تلاش برای شناخت احکام و دستورات دینی با عمل به برنامه‌ها، احکام و دستورات دینی

۳. یاد خدا - دوری از گناه - تسلط بر خود، در اختیار داشتن زمام و لجام نفس برای نیفتادن در دره‌های هولناک گناه

۴. یاد خدا - دوری از گناه - تلاش برای شناخت احکام و دستورات دینی با عمل به برنامه‌ها، احکام و دستورات دینی

۵۹۵. مهم‌ترین راه‌های قرآن برای کسب تقوا ..... و ..... است و توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال، موجب می‌شود .....

۱. نماز - روزه - تا انسان در مسیر نزدیک‌شدن به خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد.

۲. نماز - روزه - تا انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

۳. یاد خدا - دوری از گناه - تا انسان در مسیر نزدیک‌شدن به خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد.

۴. یاد خدا - دوری از گناه - تا انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

۵۹۶. عبارت «وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ» مرتبط با ..... به عنوان یکی از راه‌های کسب تقوا است و مهم‌ترین فایده نماز در عبارت ..... آمده است.

۱. روزه - لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

۲. نماز - تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ

۳. روزه - تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ

۴. نماز - لَذِكْرِ اللّٰهِ اَكْبَرُ

۵۹۷. نمازهای پنج‌گانه نماینده چیست و اولین فایده نماز با توجه به آیه ۴۵ سوره عنکبوت در کدام گزینه به درستی آمده است؟

۱. زنده‌کردن یاد خدا در دل و احساس حضور خداوند در جای جای زندگی - تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ

۲. زنده‌کردن یاد خدا در دل و احساس حضور خداوند در جای جای زندگی - لَذِكْرِ اللّٰهِ اَكْبَرُ

۳. دستیابی به تسلط بر خود و ایستادگی در برابر منکرات و دوری از انجام‌دادن آنان - تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَ الْمُنْكَرِ

۴. دستیابی به تسلط بر خود و ایستادگی در برابر منکرات و دوری از انجام‌دادن آنان - لَذِكْرِ اللّٰهِ اَكْبَرُ

۵۹۸. «پیامد کوچک‌نشمردن نماز و درک صحیح از آن» چیست؟
- ۱ دوری از گناهان و برخی مکروهات
  - ۲ دل‌ن بستن به راه‌های انحرافی
  - ۳ متمایل‌نشدن به کسب درآمد از راه‌های حرام
  - ۴ کاهش آلودگی‌های ظاهری
۵۹۹. «خضوع و خشوع نکردن در مقابل مستکبران» پیامد چیست؟
- ۱ در نظر داشتن عظمت خداوند در رکوع و سجود
  - ۲ به بزرگی خدا توجه‌داشتن در هنگام گفتن تکبیر
  - ۳ بیان صادقانه عبارت إهدینا الصراط المستقیم
  - ۴ با توجه بیان کردن عبارت غیرالمغضوب علیهم و لا الضالین
۶۰۰. صادقانه‌خواستن کدام عبارت در نماز مانع دل‌بستن به راه‌های انحرافی است؟
- ۱ ایتاک تعبد و ایتاک تستعین
  - ۲ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ
  - ۳ هذا صراط مستقیم
  - ۴ إهدینا الصراط المستقیم
۶۰۱. در رابطه با شراب، کدام مورد صحیح نیست؟
- ۱ در زمره بزرگ‌ترین گناهان
  - ۲ نوشیدن شراب، چه کم و چه زیاد، حرام است
  - ۳ نوشیدن شراب، چه کم و چه زیاد، حرام است
  - ۴ در زمره بزرگ‌ترین گناهان
۶۰۲. از دیدگاه قرآن کریم، شیطان چگونه درصدد ایجاد دشمنی و کینه میان مؤمنان است و پیامد آن چیست؟
- ۱ با شراب و قمار - دورساختن از خدا و بازداشتن از نماز
  - ۲ با تحریک به گناه - کشاندن انسان به راه‌های انحرافی
  - ۳ با لذت‌بخش نشان‌دادن گناه - خضوع و خشوع در مقابل مستکبران
  - ۴ با وسوسه کردن انسان - شیرین کردن گناه و تلخ کردن عبادت
۶۰۳. دلیل پذیرفته‌نشدن نماز از دیدگاه امام صادق (ع) چیست؟
- ۱ نگاه کردن به پدر و مادر از روی خشم
  - ۲ عدم اعتقاد به خدا یگانه
  - ۳ نوشیدن شراب چه کم و چه زیاد
  - ۴ غیبت کردن و عدم توبه کردن
۶۰۴. مفهوم مستفاد شده از کدام آیه قرآنی به استمرار بعضی واجبات الهی و جهان‌شمولی آن اشاره دارد؟
- ۱ وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
  - ۲ وَ مَنْ يَتَّوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ
  - ۳ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
  - ۴ وَ اصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ
۶۰۵. از لحاظ موضوعی، عبارت «لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» با کدام عبارت ارتباط دارد؟
- ۱ لَذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ
  - ۲ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
  - ۳ إهدینا الصراط المستقیم
  - ۴ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ
۶۰۶. منظور از یک مُدّ چیست و کفاره جمع چه هنگامی واجب می‌شود؟
- ۱ ۷۵۰ گرم - اگر کسی روزه ماه رمضان را عمدتاً نگیرد.
  - ۲ ۷۰۰ گرم - اگر کسی به علتی مانند بیماری روزه نگیرد و بعد از برطرف‌شدن عذر، عمدتاً قضای روزه را نگیرد.
  - ۳ ۷۵۰ گرم - اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند.
  - ۴ ۷۰۰ گرم - اگر کسی غسل بر او واجب است و سهل‌انگاری کند تا وقت تنگ شود.
۶۰۷. داشتن اختیار در انجام کفاره «اگر هر دو برایش ممکن نباشد، می‌تواند هر کدام را که ممکن است، انجام دهد.» مربوط به کدام گزینه است؟
- ۱ کسی که غسل بر او واجب است اگر عمدتاً تا اذان صبح غسل نکند.
  - ۲ اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند.
  - ۳ اگر کسی روزه ماه رمضان را عمدتاً نگیرد.
  - ۴ اگر کسی به علت عذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از برطرف‌شدن عذر، عمدتاً قضا نگیرد.
۶۰۸. وظیفه شخص روزه‌داری که به مسافرت رفته و سفر او کمتر از چهار فرسخ شرعی است و فرزندی که با نهی پدر و مادر به سفری رفته و آن سفر بر او واجب نبوده، به ترتیب چیست؟
- ۱ نباید روزه بگیرد - باید روزه بگیرد.
  - ۲ نباید روزه بگیرد - نباید روزه بگیرد.
  - ۳ نباید روزه بگیرد - باید روزه بگیرد.
  - ۴ باید روزه بگیرد - نباید روزه بگیرد.
۶۰۹. مسافری که بعد از اذان ظهر به وطنش برسد، روزه او چه حکمی دارد؟
- ۱ می‌تواند آن روز را روزه بگیرد.
  - ۲ به شرطی که چیزی نخورده یا نیاشامیده باشد، می‌تواند روزه را ادامه دهد.
  - ۳ نمی‌تواند آن روز را روزه بگیرد و گرفتن قضای آن روز نیز بر وی واجب نمی‌باشد.
  - ۴ نمی‌تواند آن روز را روزه بگیرد و قضای روزه آن روز را باید بعد از ماه رمضان بگیرد.
۶۱۰. وظیفه شخص روزه‌داری که به مسافرت می‌رود چنانچه «رفتن او کمتر از ۴ فرسخ شرعی باشد و مجموع رفت و برگشت کمتر از ۸ فرسخ» و «برای انجام کار حرام سفر کرده باشد» به ترتیب چیست؟
- ۱ باید روزه بگیرد - نباید روزه بگیرد.
  - ۲ نباید روزه بگیرد - نباید روزه بگیرد.
  - ۳ باید روزه بگیرد - باید روزه بگیرد.
  - ۴ نباید روزه بگیرد - نباید روزه بگیرد.
۶۱۱. حکم شرعی کسی که می‌خواهد ده روز و بیشتر در محلی که سفر کرده است، بماند، این است که باید .....
- ۱ نمازش را شکسته بخواند و روزه‌اش را بگیرد.
  - ۲ نمازش را کامل بخواند و روزه‌اش را هم بگیرد.
  - ۳ نمازش را شکسته بخواند و روزه‌اش را نگیرد.
  - ۴ نمازش را کامل بخواند و روزه‌اش را نگیرد.
۶۱۲. وظیفه روزه‌داری که در ماه رمضان با آگاهی و اراده، غبار غلیظ را به حلقش برساند، در کدام مورد بیان شده است؟
- ۱ هم قضای روزه را به‌جا آورد و هم کفاره بدهد.
  - ۲ هم قضای روزه را به‌جا آورد و هم کفاره جمع بدهد.
  - ۳ کافی است دو ماه روزه بگیرد یا به شصت فقیر طعام بدهد.
  - ۴ دو ماه روزه بگیرد و به شصت فقیر طعام بدهد و قضای آن را هم به‌جا آورد.

با آیه ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ...﴾ ارتباط مفهومی دارد.

۵۲۰. گزینه ۳ اگر می‌خواهیم محبت خداوند در دلمان خانه کند، باید محبت کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده است، در دل جای دهیم.

۵۲۱. گزینه ۱ انبیا و اولیای الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند، دوستان خدا هستند و برترین این دوستان، رسول خدا ﷺ و اهل بیت ایشان علیهم‌السلام می‌باشند که با تمام وجود، به خدا عشق ورزیدند و زندگی خود را در اطاعت کامل خداوند سپری کردند.

۵۲۲. گزینه ۴ دوستی با دوستان خدا، همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به خداوند است. البته این دوستی و محبت نیز بایستی همچون محبت به خدا، همراه با عمل و پیروی از آنان باشد.

۵۲۳. گزینه ۳ جهاد در راه خدا در برنامه تمام پیامبران الهی قرار داشته است. از لحاظ تقدم و تأخر پایه‌های دینداری، تبری مقدم بر تولی است.

۵۲۴. گزینه ۳ پایه و اساس بنای اسلام ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ است و دینداری بر دو پایه استوار است که به ترتیب عبارت است از: تبری و تولی.

۵۲۵. گزینه ۲ اگر کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند باید شیطان و امور شیطانی را از آن بیرون نماید و در واقع جمله ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾ که بیانگر «نه» به هر چه غیر خدایی و «آری» به خدای یگانه است، در زندگی خود پیاده کند.

۵۲۶. گزینه ۴ امام خمینی در پیام ارزشمندی، به مسلمانان جهان سفارش می‌کنند: باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند.

۵۲۷. الف) «و نماز را به پا دار که نماز از کار زشت و ناپسند بازمی‌دارد و قطعاً یاد خدا بالاتر است و خدا می‌داند چه می‌کنید.» / ب) دوری از گناه - یاد خدا / پ) دوری از گناه / ت) انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

۵۲۸. الف) ای کسانی که ایمان آورده‌اید روزه بر شما مقرر شده است همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود. باشد که تقوا پیشه کنید. / ب) روزه / پ) واجب بودن روزه / ت) واجب بودن روزه در میان ادیان قبل از اسلام / ث) حکمت روزه کسب تقوا است. / ج) دوری از گناه ﴿تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ الْمُنْكَرِ﴾

۵۲۹. نادرست (احکام و دستورات خداوند در جهت مصلحت ماست. منفعت صرفاً جنبه مادی دارد).

۵۳۰. درست

۵۳۱. نادرست (در این صورت نه تنها از گناهان که حتی از برخی مکروهات به تدریج دور خواهیم شد).

۵۳۲. درست **۵۳۳. درست**

۵۳۴. نادرست (روزه مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش‌های دل است).

۵۳۵. درست

۵۳۶. نادرست (در این صورت هم باید نماز را کامل بخواند و باید روزه بگیرد).

۵۳۷. درست

۵۳۸. دوری از گناه - یاد خدا **۵۳۹. دقت - توجه**

۵۳۹. تقوا **۵۴۰. آلودگی‌های ظاهری**

۵۴۱. تسلط او بر خویش - خودنگهداری - تقوا

۵۴۲. عمدی **۱۱**

۵۴۳. صحیح ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾

۵۴۴. به معنای حفاظت و نگهداری است.

۵۴۵. کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد.

۵۱۶. باید مسلمانان فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند.

۵۱۷. گزینه ۳ محبت و دوستی سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است. فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام می‌دهد، ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او دارد.

۵۱۸. گزینه ۴ حدیث منقول از امام علی علیه‌السلام که فرمود: «ارزش هر انسانی به اندازه آن چیزی است که دوست می‌دارد.» با سؤال «معیار ارزش انسان چیست؟» ارتباط موضوعی دارد.

۵۱۹. گزینه ۴ ابیات:

تا در طلب گوهر کانی، کانی تا در هوس لقمه نانی، نانی

این نکته رمز اگر بدانی دانی، هر چیز که در جستن آنی، آنی

مرتبط با موضوع «شناخت معیار ارزش انسان» و حدیث «ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد»، است.

۵۲۰. گزینه ۳ اگر انسان دل به سرچشمه کمالات و زیبایی‌ها سپارد و قلب خود را جایگاه او کند، زندگی‌اش «رنگ و بوی دیگر» می‌یابد و به هر میزان «ایمان انسان افزایش یابد» محبت وی نیز به خدا بیشتر می‌شود.

۵۲۱. گزینه ۴ به هر میزان که ایمان انسان به خدا بیشتر شود، محبت وی نیز به خدا بیشتر می‌شود که با مفاد آیه ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ...﴾ ارتباط مفهومی دارد.

۵۲۲. گزینه ۳ حدیث منقول از امام صادق علیه‌السلام که فرمود: «قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا غیر او را جا ندهید» بیانگر دوستی با دوستان خدا به عنوان یکی از آثار محبت به خداست و با آیه ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾ ارتباط مفهومی دارد.

۵۲۳. گزینه ۲ حدیث «ما أَحَبَّ اللَّهُ مَن عَصَاهُ» کسی که از فرمان خدا سرپیچی می‌کند، او را دوست ندارد، به رابطه میان نافرمانی خداوند و محبت و دوستی با او اشاره دارد. از آن‌جا که مفهوم این حدیث لزوم پیروی از خداوند را به‌عنوان یکی از آثار محبت الهی اثبات می‌کند با مفهوم آیه ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ...﴾ مرتبط می‌باشد.

۵۲۴. گزینه ۴ خداوند عمل به دستوراتش را که توسط پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خود اعلام می‌کند. این شرط با آیه ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ارتباط مفهومی دارد.

۵۲۵. گزینه ۴ تداوم و استمرار در پیروی از دستورات خداوند و عشق‌ورزیدن به دوستان و برائت از دشمنانش، موجب تقویت محبت انسان به خدا نیز می‌شود.

۵۲۶. گزینه ۲ جمله «اگر قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به دستوراتش ضرورتی ندارد؛ آنچه اهمیت دارد، درون و باطن انسان است، نه ظاهر او» با کلام خداوند که می‌فرماید: اگر خدا را دوست دارید از من پیروی کنید ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ...﴾ ناسازگار است.

۵۲۷. گزینه ۲ محبت الهی، تنبیل را جالاک و زرنگ، بخیل را بخشنده، کم‌طاقت را صبور و سرانجام آدمی را از خودخواهی به ایثار و از خودگذشتگی می‌رساند. این همه تحول به این دلیل است که قلب انسان جایگاه خداست و جز با او آرام و قرار نمی‌یابد.

۵۲۸. گزینه ۴ آیه ﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ مربوط به پیروی از خداوند به عنوان یکی از آثار محبت به خداست. این آیه با عبارت «اگر قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد؛ آنچه اهمیت دارد، درون و باطن انسان است، نه ظاهر او» ناسازگار است.

۵۲۹. گزینه ۴ حدیث «ما أَحَبَّ اللَّهُ مَن عَصَاهُ» منقول از امام صادق علیه‌السلام است و به پیروی از خداوند به عنوان یکی از آثار محبت الهی اشاره دارد و

۵۵۹. یعنی باید دو کفاره را به جا آورد، شصت روز، روزه گرفتن و شصت فقیر را طعام داد.

۵۶۰. احکام و وظایف گوناگونی در ارتباط با خود، خدا، خانواده، جامعه و خلقت

۵۶۱. آیات قرآن و سخنان معصومان

۵۶۲. نماز و روزه

۵۶۳. انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

۵۶۴. بازدارندگی از گناه

۵۶۵. زمانی که نماز ما را از گناه و زشتی باز دارد.

۵۶۶. عدم خضوع و خشوع در مقابل ستمگران

۵۶۷. خود را در زمره کسانی که خدا بر آنها خشم گرفته یا راه را گم کرده‌اند، قرار نخواهیم داد.

۵۶۸. خوردن شراب چه کم چه زیاد.

۵۶۹. تقریباً ۷۵۰ گرم - ۲۲/۵ کیلو متر

۵۷۰. با عمل به این برنامه و احکام و دستورات آن، انسان می‌تواند در مسیر نزدیک شدن به خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد.

۵۷۱. چون انسان دوست دارد حکمت و علت احکام الهی را بداند و با معرفت بیشتری دستورات الهی را انجام دهد.

۵۷۲. مثل سوارکارانی است که سوار بر اسب‌های چموش و سرکش شده‌اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوارکار گرفته‌اند و بالا و پایین می‌پرند و عاقبت سوارکار را در آتش می‌افکند.

۵۷۳. مثل سوارکارانی است که بر اسب‌های رام سوار شده‌اند و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می‌پیمایند تا اینکه وارد بهشت شوند - تفاوت اصلی میان این دو سوارکار (انسان باتقوا و بی‌تقوا) که یکی به هلاکت می‌رسد (بی‌تقوا) و دیگری به رستگاری (باتقوا) در سرکشی و لجام گسیختگی اسب یکی از آنها (بی‌تقوایی) و رهوار و مطیع بودن اسب دیگری است. (باتقوایی)

۵۷۴. بر خودش مسلط است و زمام و لجام نفس خود را در اختیار دارد و نمی‌گذارد نفس با سرکشی، او را در دره‌های هولناک گناه بیندازد.

۵۷۵. تا اگر در شرایط گناه و معصیت قرار گرفت آن قدرت و نیرو او را حفظ کند و از آلودگی ننگه دارد.

۵۷۶. یاد خدا را در دل زنده می‌کند و حضور او را در جای جای زندگی احساس می‌کند.

۵۷۷. تاثیر نماز به تداوم و میزان دقت و توجه ما بستگی دارد. چنان‌که اگر گفته شود هرکس درس بخواند، موفق می‌شود، طبیعتاً موفقیت همه یکسان نیست و به نحوه و کیفیت درس خواندن بستگی دارد. بنابراین اگر نمازهای روزانه خود را ترک نکنیم و دقت و توجه خود را در نماز افزایش دهیم از آن تاثیر خواهیم پذیرفت.

۵۷۸. هرکس می‌خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه باید ببیند که نماز او را از گناه و زشتی بازداشته است یا نه، به هر مقدار که نمازش سبب دوری از گناه و منکر شود این نماز قبول شده است.

۵۷۹. نه تنها از گناهان که حتی از برخی از مکروهات هم به تدریج دور خواهیم شد.

۵۸۰. ۱- خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد. ۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوان‌های حرام گوشتی که خون جهنده دارند. ۴- مردار انسان و هر حیوان که خون جهنده دارد. ۵ و ۶- سگ و خوک، زنده و مرده آنها. ۷- کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد). ۸- شراب و هر مایع مستی‌آور

۵۸۱. ای مردمی که ایمان آورده‌اید به راستی شراب و قمار و بت‌پرستی تیرک‌های بخت‌آزمایی، پلید و از کارهای شیطانی است. پس از آن دوری کنید تا رستگار شوید. شیطان می‌خواهد با شراب و قمار بین شما دشمنی و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا دور سازد و از نماز بازدارد.

۵۸۲. ۱- ناراحت کردن پدر و مادر. امام صادق (ع) فرمود هر فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند هر چند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند نمازش از سوی خدا پذیرفته نیست. ۲- غیبت کردن. پیامبر (ص) فرمود: هر کس غیبت مسلمانی را کند تا چهل روز نماز و روزه‌اش قبول نمی‌شود؛ مگر اینکه فرد غیبت شده او را ببخشد.

۵۸۳. چنان تسلطی بر خود پیدا می‌کند که می‌تواند موانع درونی را کنار بزند و گام‌های موفقیت به سوی برترین هدف‌های زندگی را به خوبی بردارد.

۵۸۴. ۱- خوردن و آشامیدن / ۲- دروغ بستن بر خدا و پیامبر و جانشینان پیامبر (ص) / ۳- رساندن غبار غلیظ به حلق / ۴- فروبردن تمام سر در آب / ۵- استمناء / ۶- باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح

۵۸۵. اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه او تیمم است، عمداً تیمم نکند.

۵۸۶. می‌تواند با تیمم روزه بگیرد و روزه‌اش صحیح است اما در مورد غسل نکردن معصیت کرده است.

۵۸۷. باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مد (تقریباً ۷۵۰ گرم) گندم و جو و مانند آن به فقیر بدهد.

۵۸۸. باید هم قضای آن را به جا آورد و هم کفاره بدهد. یعنی برای هر روز دو ماه روزه بگیرد که یک ماه باید پشت سرهم باشد یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مد و این کار باید تا قبل از رمضان آینده انجام شود).

۵۸۹. الف) رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلو متر و مجموع رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد. ب) بخواهد کمتر از ده روز در جایی سفر کرده بماند. پ) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد.

۵۹۰. نمازش را باید کامل بخواند و روزه‌اش را هم بگیرد.

۵۹۱. ۱- اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با یک ظالم در ظلم او سفر کند. ۲- اگر فرزند یا نهی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است.

۵۹۲. گزینه ۳ انسان با عمل به برنامه‌ای که خداوند برای زندگی‌اش تنظیم کرده است، هم می‌تواند در مسیر نزدیک شدن به خدا گام بردارد، هم به رستگاری در دنیا و آخرت برسد.

۵۹۳. گزینه ۲ برای بیان حقیقت تقوا، امام علی (ع) مثل اسب‌سوار چموش (افراد بی‌تقوا) و اسب‌سوار رام (انسان با تقوا) را بیان فرموده است که سرانجام بی‌تقوایی، افتادن در آتش و سرانجام تقوا ورزیدن و ورود به بهشت است.

۵۹۴. گزینه ۱ تقوا به معنای «حفاظت» و «نگهداری» است. انسان باتقوا خودنگهدار است و خود را از گناه حفاظت می‌کند؛ یعنی بر خودش مسلط است و زمام و لجام نفس خود را در اختیار دارد و نمی‌گذارد نفس با سرکشی، او را در دره‌های هولناک گناه بیندازد.

۵۹۵. گزینه ۲ مهم‌ترین راه‌های قرآن برای کسب تقوا، نماز و روزه است و توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال، موجب می‌شود تا انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند.

۵۹۶. گزینه ۴ آیه ﴿وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ يُذَكِّرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْتَعُونَ﴾ مرتبط با نماز به عنوان یکی از راه‌های کسب تقوا است. مهم‌ترین فایده نماز همان «یاد خدا» ﴿لَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ می‌باشد.

۵۹۷. گزینه ۱ انسانی که پنج بار در طول روز نماز به پا می‌دارد، یاد خدا را در دل خود زنده می‌کند و حضور او را در جای جای زندگی احساس می‌کند. اولین فایده نماز با توجه به آیه ۴۵ سوره عنکبوت ﴿تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ می‌باشد. ﴿وَ أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ...﴾

۵۹۸. گزینه ۱ اگر نماز را کوچک بشماریم و نسبت به آنچه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم درک صحیح داشته باشیم، نه تنها از گناهان که حتی از برخی مکروهات هم به تدریج دور خواهیم شد.

۵۹۹. گزینه ۱ اگر در رکوع و سجود، عظمت خدا را در نظر داشته باشیم، در مقابل مستکبران، خضوع و خشوع نخواهیم کرد.

۶۰۰. گزینه ۴ اگر عبارت ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ را صادقانه از خداوند بخواهیم، به راه‌های انحرافی دل نخواهیم بست.